

Nr 1247

Av fru **Hörnlund m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till lag om ändring i giftermålsbalken, m. m.

(Lika lydande med motion nr 990 i Första kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 136 föreslås vissa ändringar i giftermålsbalkens regler om äktenskaps ingående och upplösning. I skilsmässoreglerna förordas bl. a. att rätten till omedelbar äktenskapsskillnad vid otrohet inte längre skall vara ovillkorlig. Om hänsyn till barnens bästa eller andra särskilda skäl talar därför, skall domstol i stället kunna döma till hemskillnad. Antalet borgerliga medlare skall enligt förslaget ökas samtidigt som det skall bli större möjligheter än f. n. att påkalla medling utan samband med skilsmässa.

Beträffande den föreslagna ändringen i 11 kap. 8 § synes det högst tvivelaktigt om domstol är kapabel att avgöra vad som kan anses vara till barnens bästa i fall där någon av parterna vill ha omedelbar äktenskapsskillnad. Det föreligger knappast några skäl att vid förekomst av otrohet i äktenskapet se annorlunda på frågan om förekomsten av barn än i andra skilsmässosammanhang. Den uppmjukning av otrohetsbestämmelserna som enligt departementschefen är avsikten med lagändringen bör kunna åstadkommas utan att frågan om barnens bästa kommer in i sammanhanget. Departementschefen anför bl. a. i propositionen att »frågan om domstol skall döma till hemskillnad eller äktenskapsskillnad när söndring uppstått i ett äktenskap bör enligt min mening i princip vara beroende uteslutande på hur pass allvarlig och djupgående söndringen är». Enligt vår uppfattning är det också en sådan bedömning som bör ligga till grund för om domstol skall döma till omedelbar äktenskapsskillnad eller till hemskillnad vid otrohet. Vi föreslår att lagtexten omarbetas på sådant sätt att endast »särskilda skäl» kan åberopas som grund för hemskillnadsdom vid otrohet och att stadgandet om »hänsyn till barnens bästa» således utgår ur lagtexten. En sådan ändring medverkar också till likhet inför lagen oavsett om det finns barn eller ej i äktenskapen vilket får anses principiellt riktigt.

Den föreslagna utökningen av medlarverksamheten genom tillsättandet av borgerliga medlare kan i och för sig anses tillfredsställande. Att medlingen organisatoriskt är knuten till svenska kyrkan och att det således för

huvudparten av medborgare som avser att söka skilsmässa föreligger tvång att anlita präst i församlingen upplevs säkert av många som otillfredsställande. Frågan är dock om medlingsinstitutet över huvud taget har någon uppgift att fylla oavsett om medlaren är borgerlig eller kyrklig. I ett par remissyttranden har också ifrågasatts om man inte bör ändra medlingens karaktär och avstå från att låta medlingen vara processförutsättning i hemskillnadsmål. Departementschefen anför i detta sammanhang att han inte är främmande för tanken att anlitan av medling i en framtid bör bli helt frivilligt. Detta bör bli fallet redan i samband med de förslag om vissa förändringar i giftermålsbalken som nu föreligger.

Det kan konstateras att medlingen i stor utsträckning blivit en tom formalitet. De flesta medlare saknar utbildning för bedrivande av en kvalificerad medling till hjälp för makar att klarlägga konfliktsituationer. Parterna söker medling vid en sen tidpunkt vilket medför att medlaren i regel inte har någon annan uppgift än att skriva under på att medling har skett. De som söker medling finner det ofta besvärande att tvingas dra in privatpersoner i en process som egentligen borde vara helt rättslig. Särskilt för de som bor i mindre eller medelstora orter kan det vara påfrestande att behöva ta kontakt med i orten boende person och för denne framlägga skäl för söndringen i äktenskapet. Den uppmjukning av medlingsförfarandet som föreslås genom att generella bestämmelser för alla slag av hemskillnadsmål införs i kap. 15, 8 § utgör inte heller någon tillfredsställande lösning. En av makarna kan visserligen underlåta att inställa sig på kallelse eller hålla sig borta och således slippa uppsöka medlare medan den andra parten ändå måste uppsöka medlare för att processförutsättningen skall anses uppfylld. Lagändringen kan medföra att det i fortsättningen blir allt vanligare att endast den ene av parterna uppsöker medlare. Medlingsförfarandet förlorar i så fall ännu mer av det ursprungliga syftet, nämligen att förebygga förhastade skilsmässor. Detta är också skäl som talar för att medlingen i fortsättningen bör göras frivillig. Den nuvarande medlingsverksamheten uppfyller som regel heller inte sådana kvalitetskrav att det är berättigat att verksamheten utgör processförutsättning i hemskillnadsmål. Det torde bli svårt att rekrytera ett tillräckligt antal kunniga och kvalificerade krafter för en utbyggd medlingsverksamhet. I vart fall om man med medling vill nå syftet att ge verklig hjälp till makar som önskar vända sig till utomstående för att klarlägga konfliktsituationer inom äktenskapet. Kvalificerad familjerådgivning är enligt vår mening ett bättre alternativ för lösande av konflikter inom äktenskap än vad medlingsverksamhet generellt sett kan bli. Det finns därför skäl som talar för en större satsning i framtiden på kommunernas familjerådgivningsverksamhet i stället för att satsa på medlingsverksamheten. Oavsett dessa synpunkter anser vi att medlingsverksamheten kan utbyggas i enlighet med föreliggande förslag med tanke på att de som söker medling inte ensidigt skall vara hänvisade till

församlingspräst. I övrigt föreslår vi att medling ingår som en helt frivillig del i samband med äktenskapstvister mellan makar och att medling således inte längre skall utgöra processförutsättning i hemskillnadsmål.

Under åberopande av vad ovan anförts hemställer vi,

I. att riksdagen måtte, med ändring av förslaget i propositionen nr 136, besluta,

a) att endast »särskilda skäl» skall kunna åberopas som grund för hemskillnadsdom vid otrohet och att stadgandet om »hänsyn till barnens bästa» sålunda skall utgå ur lagtexten,

b) att medling skall ingå som ett helt frivilligt led i samband med äktenskapstvister mellan makar och att medling alltså icke längre skall utgöra processförutsättning i hemskillnadsmål; samt

II. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga lagändringar.

Stockholm den 29 oktober 1968

Gördis Hörnlund (s)

Rosa Svensson (s)

Sven Persson (s)
i Skänninge

Anders Forsberg (s)

Erik Adamsson (s)

Elvira Holmberg (s)

Anna-Greta Skantz (s)

Gudrun Sundström (s)

Mary Holmqvist (s)

Sven Hammarberg (s)